



The Relationship Between Teachers' Reflective Thinking Tendencies and Their Attitudes Towards Teaching Profession

İshak KOZİKOĞLU*, Hamza GÖNÜLAL**

Received date: 16.10.2019

Accepted date: 24.09.2020

Abstract

This study aims to examine the relationship between teachers' reflective thinking tendencies and their attitudes towards the teaching profession. This study using a correlational survey model was conducted with 338 teachers. "Reflective Thinking Tendencies Scale" and "Teaching Profession Attitude Scale" were used. Data were analyzed with descriptive statistics, differential statistics, Pearson Product Moment Correlation Coefficient and simple linear regression. As a result, it was revealed that teachers' reflective thinking tendencies are at a high level and their attitudes towards the teaching profession are at a very high level. While the attitudes of the teachers towards the profession did not show a significant difference according to gender, it was concluded that female teachers had higher reflective thinking tendencies than males. A moderate, positive and significant relationship was found between teachers' reflective thinking tendencies (and the scale's sub-dimensions of continuous and purposeful thinking, open-mindedness, questioning and effective teaching, teaching responsibility and scientificity, researcher, predictive and sincerity, view towards the profession) and their attitudes towards teaching profession. In addition, it was concluded that teachers' reflective thinking tendencies explained approximately one-quarter of the variance in their attitudes towards the teaching profession. The activities improving teachers' reflective thinking can be conducted to develop teachers' positive attitudes towards the teaching profession.

Keywords: Reflective thinking, teaching profession, attitude, teachers.

* Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Van, Turkey; ishakkozikoglu@yyu.edu.tr

** Eminpaşa Primary School, Van, Turkey; hamza84.hg@gmail.com

Öğretmenlerin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki

İshak KOZİKOĞLU*, Hamza GÖNÜLAL**

Geliş tarihi: 16.10.2019


Kabul tarihi: 24.09.2020

Öz

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı bu araştırma, 338 öğretmen ile yürütülmüştür. Araştırmada “Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği” ve “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler betimsel istatistikler, fark analizleri, Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı ve basit doğrusal regresyon analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin yüksek, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının ise çok yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermezken, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere kıyasla yansıtıcı düşünme eğilimlerinin daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumları ile yansıtıcı düşünme eğilimleri ve ölçeğin sürekli ve amaçlı düşünme, açık fikirlilik, sorgulayıcı ve etkili öğretim, öğretim sorumluluğu ve bilimsellik, araştırmacı, öngörülü ve içten olma ve mesleğe bakış alt boyutları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin mesleğe yönelik tutumlarındaki varyansın yaklaşık olarak dörtte birini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirmelerini sağlamaya yönelik yansıtıcı düşünmelerini geliştirici etkinliklerin düzenlenmesi önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Yansıtıcı düşünme, öğretmenlik mesleği, tutum, öğretmenler.

*  Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Van, Türkiye; ishakkozikoglu@yyu.edu.tr

**  Eminpaşa İlkokulu, Van, Türkiye; hamza84.hg@gmail.com

1. Giriş

Değişen ve gelişen dünya şartları ile birlikte eğitim sistemlerinde de değişiklikler ve yeni gelişmeler kaçınılmaz olmuştur. Bilginin sürekli yenilendiği çağımızda, zamana uyum sağlama, zamanı yakalayıp hatta ötesine geçmek isteyen bireylerin geçmişte kazandıkları olgular, gerçekler, bilgi yığınları yetersiz kalmaktadır. Günümüz eğitim sistemi bilgiyi pasif bir şekilde alan, bilgiyi ezberleyen bireylerden ziyade etkin öğrenen, katılımcı, bilgiye ulaşan, geçmiş, anı ve geleceği sorgulayan, eleştiren, araştıran, problemi fark edip çözüm yolları arayan, probleme yaşantıları ve deneyimleriyle çözümler bulan, kendine uygun hedefler belirleyen ve bu hedeflere nasıl ulaşabileceğinin farkında olan bireyler yetiştirmek zorundadır. Bu becerilere sahip bireyler yetiştirmek için aynı becerilere sahip öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle öğretmenler ve yetiştirdikleri bireylerde istenen bu özelliklerle paralellik gösteren yansıtıcı düşünme yetisi her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır.

Yansıtma, özellikle eğitim alanında çağımızda sürekli kullanılan kavramlardan biri olmuştur. Yansıtma süreci ve yansıtıcı düşünme, John Dewey'in görüşleri doğrultusunda şekillenmiştir. Yansıtma, yeni bilgiyi oluşturmayı ve alternatif yollar geliştirmeyi sağlamaya yönelik geçmiş bilgilerden faydalanılarak geçmiş yaşantıların çözümlendiği bir araştırma süreci olarak değerlendirilebilir (Dewey, 1998). Bu bağlamda Dewey, yansıtıcı düşünmeyi aktif ve tutarlı bir düşünme süreci olarak ifade etmektedir (Demirel, 2015). Bu durumda, yansıtıcı düşünme geçmiş deneyimlerden ders çıkararak yeni karşılaşılan durumlarda önceki yaşantıların kullanılması veya yansıtılması olarak tanımlanabilir.

Yansıtıcı düşünme, öğretmenler ve öğrenciler için öğretme-öğrenme etkinliklerinin olmazsa olmaz bir ögesidir. Yansıtıcı düşünme becerisine sahip öğrencilerin özellikleri; bireysel öğrenme hedefleri belirleyebilme, öğrenme sorumluluğu üstlenebilme, kendi davranışlarına ilişkin dönüt ve düzeltme yapabilme, görüş ve düşüncelerini açıkça ifade edebilme olarak sıralanabilir (Ünver, 2003). Öte yandan yansıtıcı düşünme becerisine sahip öğretmen özellikleri yapılandırmacı anlayıştaki öğretmen özellikleriyle örtüşmekte (Kılınç, 2010) ve öğretim sürecini yürütme/değerlendirmeye ilişkin yansıtma yapma, süreçte değişiklik yapma ve bunun sorumluluğunu üstlenme, öğretim uygulamalarına ilişkin farklı anlamlar çıkarma ve alternatifler üretme, eleştiriye, mesleki gelişime ve yeniliklere açık olma, sürecin olumlu ve olumsuz yanlarını değerlendirerek ileri görüşlü olma şeklinde sıralanmaktadır (Demirel, 2015; Norton, 1996; Rodgers, 2002). Bu durumda, yansıtıcı düşünen bir öğretmenin öğretimsel yaşantılarından hareketle daha dikkatli davrandığı ve geçmiş deneyimlerini öğretim sürecinde kullandığı söylenebilir. Bu çalışmada kullanılan ölçme aracında, yansıtıcı düşünen öğretmen özellikleri sürekli ve amaçlı düşünme, açık fikirli olma, sorgulayıcı olma, öğrenme sorumluluğu alma ve bilimsel olma, araştırmacı, öngörülü, içten olma ve mesleğe yönelik olumlu bir bakış açısına sahip olma olarak belirlenmiştir (Semerci, 2007). Dolayısıyla, yansıtıcı düşünme becerisine sahip öğretmen özellikleri arasında mesleğe yönelik olumlu tutumun da olduğu dikkat çekmektedir.

Alanyazında yapılan çeşitli çalışmalarda yansıtıcı düşünme eğilimleri veya becerileri ile mesleğe yönelik tutumun ilişkilendirildiği görülmektedir. Yapılan çalışmalarda; öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile mesleğe yönelik tutumları arasında orta düzeyde, olumlu yönde ilişkinin olduğu (Keskinkılıç, 2015), yansıtıcı düşünme etkinliklerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu olumlu yönde desteklediği (Tok, 2008), yansıtıcı öğretmen eğitimi programının öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumunu olumlu yönde etkilediği (Oruç, 2010) gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, kuramsal alanyazınla örtüşmektedir. Nitekim alanyazında yansıtıcı düşünmenin mesleğini seven öğretmenlerin yetişmesini destekleyen bir araç olduğuna (Roskos, Vukelich ve Risko, 2001) ve yansıtıcı öğretmenin mesleğine yönelik olumlu bir bakış açısına sahip olması gerektiğine (Semerci, 2007) vurgu yapılmaktadır. Bu durumda, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme becerisine/eğilimine sahip olmalarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarıyla ilişkili olduğunu ve yansıtıcı düşünmenin mesleğe yönelik olumlu tutumu desteklediğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Tutum kavramı ile ilgili olarak bilimsel alanda farklı tanımlara rastlamak mümkündür. Fidan'a (2012) göre tutum, "bir kişinin belli eşya, olay, nesne, durum vb. değişkenlere karşı vaziyet alışı" olarak ifade edilmektedir. Krech (1965) tutumu, "bireyin yaşamındaki bir olaya karşı güdusel, duygusal, algısal ve zihinsel süreçlerinin kalıcı ve sürekli bir örgütlenmesi" olarak tanımlamıştır (Akt. Temizkan, 2008). Bu durumda, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, öğretmenlerin mesleğe karşı hissettikleri düşünceler, sahip oldukları değerler veya mesleği sevip sevmeme durumları olarak değerlendirilebilir.

Bireyin mesleğine yönelik tutumları, işindeki performansını etkilemektedir. Bu durum özellikle öğretmenlik mesleği için çok daha doğru bir tespittir. Nitekim öğretmenlik mesleği, uzun süre sabır ve azim gerektiren geniş zamana yayılan bir meslektir (Kahramanoğlu, Yokuş, Cücük, Vural ve Şiraz, 2018). Gundersen (2004), bir eylem ile onun sonuçlarının ortaya çıkması arasındaki süre ne kadar uzun ise vazifenin o kadar zorlu olacağını belirtmiştir. Öğretmenlerin, öğrenciler üzerindeki emeklerinin neticelerini görmeleri için uzun bir zamana ihtiyaçları vardır; bu da öğretmenlik mesleğini özveri ve emek isteyen, meşakkatli bir meslek haline dönüştürmektedir. Öğretmenler, sınıfta kararlar alan ve sınıfı yöneten bireyler olarak görülmektedirler. Bütün bu durumlar değerlendirildiğinde, öğretmenlik mesleğinin oldukça güç ve sabır gerektiren bir meslek olduğu söylenebilir (Tufan, 2016). Bütün bu zorlukları aşabilmek için öğretmenlerin mesleklerine karşı olumlu tutum sergilemeleri gerekmektedir (Kahramanoğlu ve diğerleri, 2018). Öğretmenlik mesleğiyle ilgili yapılan araştırmalarda (Bilgin, 1996; Üstün, Erkan ve Akman, 2004; Üstün, 2007), bireylerin öğretmenliği tercih etme sebeplerinin mesleğe yönelik tutumu etkilediği ve öğretmenliği isteyerek seçen kişilerin mesleğe yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Alanyazında yansıtıcı düşünme ile ilgili birçok araştırmaya rastlanmaktadır (Baş ve Beyhan, 2012; Baysal ve Demirbaş, 2012; Bölükbaş, 2004; Cisero, 2006; Durdukoca ve Demir, 2012; Ekiz, 2006; Erdoğan ve Şengül, 2014; Ersözlü ve Kazu, 2011; Evin Gencil ve Güzel Candan, 2014; Göçük, 2018; Kaplan ve diğerleri, 2007; Keskinkılıç, 2011; Kırnık, 2010; Kızılkaya, 2009; Koç ve Yıldız, 2012; Köksal ve Demirel, 2008; Meral ve Semerci, 2009; Şahin, 2011; Temel, 2017; Tok, 2008; Tümkaya ve Hurioğlu, 2013; Yıldırım ve Pınar, 2015). Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde, çalışmalarda yansıtıcı düşünmenin akademik başarı, tutum veya çeşitli beceriler üzerindeki etkisini inceleyen deneysel çalışmalara veya betimsel çalışmalara yoğunlaşıldığı görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme özellikleri ile tutum gibi duyuşsal özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalar (Keskinkılıç, 2015; Oruç, 2010; Tok, 2008) oldukça sınırlıdır. Yansıtıcı düşünmenin öğretmen tutumları gibi duyuşsal özelliklerle ilişkili olup olmadığını belirlemek yansıtıcı düşünmeyi teşvik edecek etkinliklere kılavuzluk yapması yönünden önem taşımaktadır. Dolayısıyla, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile tutum gibi duyuşsal özellikleri arasındaki ilişkileri ortaya çıkaran araştırmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu çıkış noktasından hareketle, bu araştırmanın amacı öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu doğrultuda araştırma, aşağıdaki sorular çerçevesinde yürütülmüştür.

1. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve mesleğe yönelik tutumları ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyet, mesleki deneyim, okul kademesi ve bransa göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile mesleğe yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri mesleğe yönelik tutumlarını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

Öğretme-öğrenme ortamlarının ve öğrenci ilgi, ihtiyaç, beklentilerinin hızla değiştiği günümüzde öğretmenlerin yaşantıları ve deneyimleri daha çok önem kazanmaktadır. Bu durumda,

öğretmenlerin yansıtıcı düşünme becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Tüm bunlar ancak mesleğini severek yapan öğretmenlerle mümkündür. Bu çalışmanın öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile mesleğe yönelik tutumlarını belirlemesi ve aralarındaki ilişkiyi saptaması bakımından alanyazına katkı sunacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile mesleğe yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışma, ilişkisel araştırma olarak desenlenmiştir. İlişkisel araştırmada, birden fazla değişken arasındaki ilişkinin olup olmadığı veya varsa bu ilişkinin düzeyinin belirlenmesi hedeflenmektedir (Metin, 2014). Dolayısıyla bu çalışmada, ilişkisel araştırma modelinin kullanılmasının uygun olduğu düşünülmektedir.

2.2. Evren ve Örneklem

Türkiye'nin farklı illerinde görev yapan 338 öğretmen, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminin belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi (convenience sampling) kullanılmıştır. Uygun örneklemede; zaman, maliyet, işgücü vb. sınırlılıklardan dolayı ulaşılması veya uygulanması kolay kişiler arasından örneklem belirlenmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Bu araştırmada, hem ulaşılması hem de uygulanması kolay olması gerekçesiyle veriler çevrimiçi olarak toplandığı için uygun örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Örneklemeye ilişkin demografik özellikler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Örneklemeye İlişkin Demografik Özellikler

Değişken	Kategori	Sayı (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	210	62.1
	Erkek	128	37.9
Okul Kademesi	İlkokul	105	31.1
	Ortaokul	160	47.3
	Lise	73	21.6
Mesleki Deneyim	1-5 yıl	121	35.8
	6-10 yıl	69	20.4
	11-15 yıl	72	21.3
	16 yıl ve üzeri	76	22.5
Branş	Yabancı Dil	48	14.2
	Matematik ve Fen Bilimleri	51	15.1
	Temel Eğitim	86	25.4
	Türkçe ve Sosyal Alanlar	102	30.2
	Meslek Dersleri	51	15.1

Tablo 1'de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık olarak üçte ikisi kadın, üçte biri ise erkektir. Öğretmenlerin çoğu ilköğretim kademesinde görev yapmakta ve yaklaşık olarak üçte biri 1-5 yıl arası mesleki deneyime sahiptir. Öğretmenlerin yabancı dil, matematik ve fen bilimleri, temel eğitim, Türkçe ve sosyal alanlar, meslek dersleri gibi farklı branşlarda görev yaptıkları görülmektedir.

2.3. Veri toplama araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin açıklamalar aşağıda sunulmuştur.

Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği: Kahramanoğlu ve diğerleri (2018) tarafından geliştirilen, 5'li Likert tipi oluşturulan ölçekte, "Kesinlikle katılıyorum (5)" ve "Kesinlikle katılmıyorum (1)" uçlarında değişen 12 madde bulunmaktadır. 275 katılımcı ile Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), 340 katılımcı ile Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. AFA ile taslak ölçek formunun faktör yapısı belirlenmeye çalışılmıştır. Ölçeğin faktör yük değerleri ".501" ile ".685" arasında

değişmektedir. DFA ile bu yapının doğruluğu test edilmiş ve tek faktörlü yapı doğrulanmıştır. Ölçek, varyansın %57,597'sini açıklama gücüne sahiptir. Ölçek tek boyutludur ve ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekte; "Öğretmenlik diğer mesleklere göre öncelikli tercihimdir.", "Öğretmen olma fikri beni heyecanlandırıyor." gibi maddeler yer almaktadır. Ölçek puanlarının Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.85 olarak belirlenmiştir (Kahramanoğlu ve diğerleri, 2018).

Öğretmenlik mesleği tutum ölçeği öğretmen adaylarına yönelik geliştirilmiştir. Bu çalışma öğretmenlerle yürütüldüğü için ölçeğin öğretmenlere uyarlama çalışması için asıl uygulama öncesinde pilot uygulama yapılmıştır. Ölçek uyarlama çalışması 150 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Uygulama sonucunda ölçeğin faktör yapısını belirlemeye yönelik Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri ve Bartlett Testi sonucu incelendiğinde; KMO değerinin .87 ve Bartlett Testi sonucunun anlamlı ($p=.000$) olduğu görülmüştür. Dolayısıyla veri setinin açıcı faktör analizi için uygun olduğuna karar verilmiştir. Yapılan açıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin asıl formuna uygun olarak tek faktörlü yapıya sahip olduğu ve toplam varyansın %59.45'ini açıkladığı belirlenmiştir. Ölçeğin faktör yük değerlerinin ".525" ile ".720" arasında değiştiği saptanmıştır. Ölçek uyarlama çalışmasına ait ölçek puanlarının Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.86 olarak hesaplanmış, asıl uygulamada ise 0.83 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, ölçme aracından elde edilen verilerin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği: Ölçek Semerci (2007) tarafından geliştirilmiştir ve yedi alt boyuttan ("sürekli ve amaçlı düşünme (7 madde)", "açık fikirlilik (6 madde)", "sorgulayıcı ve etkili öğretim (5 madde)", "öğretim sorumluluğu ve bilimsellik (5 madde)", "araştırmacı (6 madde)", "öngörülü ve içten olma (4 madde)", "mesleğe bakış (2 madde)") oluşmaktadır. Ölçekte 20 olumsuz, 15 olumlu olmak üzere 35 madde bulunmaktadır. Ölçek geliştirme sürecinde yapılan AFA sonucunda, ölçeğin madde toplam korelasyonlarının "0.308" ile "0.607" arasında değiştiği, faktör yüklerinin ise "0.35" ile "0.78" arasında değiştiği belirlenmiştir. Ölçekte; "Kendimi öğretim hedeflerimin ışığında eleştirel düşünürüm.", "Öğrencilerime uygun öğrenme materyali sunarım.", "Öğretimimle ilgili diğer öğretmenlerin eleştirilerinden yapıcı bir şekilde yararlanırım." gibi maddeler yer almaktadır. "Tamamen katılıyorum" ile "Hiç katılmıyorum" arasında değişen 5'li Likert tipi ölçek puanlarının Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.91 olarak belirlenmiş (Semerci, 2007), bu çalışmada ise ölçeğin alt boyutları için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları sırasıyla 0.86, 0.85, 0.80, 0.81, 0.83, 0.76, 0.70, ölçeğin toplamı için 0.89 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, ölçme aracından elde edilen verilerin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Araştırma verileri, Google Form aracılığıyla çevrimiçi olarak elde edilmiştir. Buna göre, Google Form üzerine aktarılan ölçekler çevrimiçi bağlantı linki üzerinden öğretmenlere ulaştırılmıştır. Veri toplama süreci yaklaşık olarak iki ay sürmüştür.

2.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada, betimsel verilere ulaşmak için ölçek puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiş ve bu değerler; '1-1.79 arası' *çok düşük*, '1.80-2.59 arası' *düşük*, '2.60-3.39 arası' *orta*, '3.40-4.19 arası' *yüksek* ve '4.20-5.00 arası' ise *çok yüksek düzey* olarak yorumlanmıştır. Fark analizlerini ve basit doğrusal regresyon analizini yapmadan önce varsayımlar test edilmiştir. Öncelikle normallik testi yapılmıştır. Büyüköztürk'e (2019) göre, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 aralığında olması verilerin normal dağılım gösterdiği şeklinde yorumlanabilir. Dolayısıyla bu çalışmada, çarpıklık (-.618 ile -.1905 arasında) ve basıklık (.120 ile .1948 arasında) katsayıları ± 1 aralığında değiştiği gerekçesiyle normallik varsayımının karşılandığı kabul edilmiştir. Grup varyanslarının homojenliği Levene Testi ile incelenmiş ve homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, veriler çok değişkenli normallik ve doğrusallık bakımından incelenmiştir. Çok değişkenli normalliği sağlamak üzere Mahalanobis uzaklık değerleri incelenmiş ve beş uç değer analiz öncesinde veri setinden çıkarılmıştır. Doğrusallık için saçılım grafikleri incelenmiş ve doğrusallık varsayımının karşılandığı ortaya çıkmıştır.

Bu durumda cinsiyet değişkeni için t-testi; mesleki deneyim, okul kademesi ve branş değişkenleri için ise ANOVA kullanılmıştır. ANOVA testinde anlamlı fark çıkması durumunda çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi kullanılmış ve etki büyüklüğü (eta kare) değerleri incelenmiştir. Bu değerler $0.01 \leq \eta^2 < 0.06$ “düşük düzeyde etki”, $0.06 \leq \eta^2 < 0.14$ “orta düzeyde etki” ve $\eta^2 \geq 0.14$ “geniş düzeyde etki” olarak yorumlanmıştır. Etki büyüklüğü için t testinde “Cohen d” değerleri incelenmiş ve bu değerler 0.2 “düşük düzeyde etki”, 0.5 “orta düzeyde etki” ve 0.8 “geniş düzeyde etki” olarak yorumlanmıştır. (Büyüköztürk, 2019; Cohen, 1988). Bağımlı değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayıları incelenmiş ve bu değerler “0-0.29 arası” düşük düzey, “0.30-0.69 arası” orta düzey, 0.70 ve üzeri” ise yüksek düzey ilişki olarak yorumlanmıştır (Büyüköztürk, 2019). Ayrıca, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin mesleğe yönelik tutumlarını yordama gücünü belirlemeye yönelik basit doğrusal regresyon analizinden faydalanılmıştır.

3. Bulgular

Araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen betimsel istatistikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Ölçeklerden Elde Edilen Betimsel İstatistikler

Ölçekler	Alt Boyutlar	\bar{X}	S
Yansıtıcı düşünme eğilimleri	Sürekli ve amaçlı düşünme	4.16	0.49
	Açık fikirlilik	4.59	0.46
	Sorgulayıcı ve etkili öğretim	4.60	0.43
	Öğretim sorumluluğu ve bilimsellik	4.32	0.47
	Araştırmacı	4.38	0.45
	Öngörülü ve içten olma	4.28	0.59
	Mesleğe bakış	4.37	0.70
	Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum	4.40	0.46

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin ölçeğin toplamında ($\bar{X} = 4.38$) ve ölçeğin açık fikirlilik ($\bar{X} = 4.59$), sorgulayıcı ve etkili öğretim ($\bar{X} = 4.60$), öğretim sorumluluğu ve bilimsellik ($\bar{X} = 4.32$), araştırmacı ($\bar{X} = 4.38$), öngörülü ve içten olma ($\bar{X} = 4.28$), mesleğe bakış ($\bar{X} = 4.37$) alt boyutlarında ($\bar{X} = 4.40$) çok yüksek düzeyde olduğu, sürekli ve amaçlı düşünme ($\bar{X} = 4.16$) alt boyutunda ise yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumlarının ($\bar{X} = 4.40$) çok yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin ve tutumlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan t testi sonuçları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlerin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri ve Mesleğe Yönelik Tutumlarının Cinsiyete Göre t testi Sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	Sayı	\bar{X}	S	sd	t	p	Cohen d
Yansıtıcı düşünme	Kadın	210	4.42	0.34	336	2.558	.011	0.27
	Erkek	128	4.32	0.39				
Tutum	Kadın	210	4.41	0.48	336	0.292	.770	
	Erkek	128	4.39	0.42				

Tablo 3’te görüldüğü üzere, öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumları ($t_{(336)} = 0.292$, $p > .05$) cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermezken, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri cinsiyete göre kadın öğretmenler lehine anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(336)} = 2.558$, $p < .05$).

Etki büyüklüğüne göre incelendiğinde ise, cinsiyetin öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri üzerinde düşük düzeyde etkili olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve mesleğe yönelik tutumlarının mesleki deneyime göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan ANOVA sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmenlerin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri ve Mesleğe Yönelik Tutumlarının Mesleki Deneyime Göre ANOVA Sonuçları

<i>Betimsel İstatistikler</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<i>Ölçek</i>	<i>Mesleki Deneyim</i>	<i>Sayı</i>	\bar{X}	<i>S</i>	<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>K.T</i>	<i>sd</i>	<i>K.O</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Yansıtıcı Düşünme	1-5 yıl	121	4.39	0.36	Gruplar arası	0.504	3	.168	1.277	.282
	6-10 yıl	69	4.31	0.44						
	11-15 yıl	72	4.40	0.34						
	16 yıl ve üzeri	76	4.42	0.30						
					Gruplar içi	43.912	334	.131		
					Toplam	44.416	337			
Tutum	1-5 yıl	121	4.42	0.41	Gruplar arası	0.130	3	.043	0.20	.892
	6-10 yıl	69	4.38	0.48						
	11-15 yıl	72	4.38	0.49						
	16 yıl ve üzeri	76	4.40	0.48						
					Gruplar içi	69.838	334	.209	6	
					Toplam	69.968	337			

Tablo 4'te görüldüğü üzere, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ($F_{(3,334)} = 1.277, p > .05$) ve mesleğe yönelik tutumları ($F_{(3,334)} = 0.206, p > .05$) mesleki deneyime göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve mesleğe yönelik tutumlarının okul kademesine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan ANOVA sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri ve Mesleğe Yönelik Tutumlarının Okul Kademesine Göre ANOVA Sonuçları

<i>Betimsel İstatistikler</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<i>Ölçek</i>	<i>Okul Kademesi</i>	<i>Sayı</i>	\bar{X}	<i>S</i>	<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>K.T</i>	<i>sd</i>	<i>K.O</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Yansıtıcı Düşünme	İlkokul	105	4.41	0.32	Gruplar arası	0.127	2	.063	.479	.620
	Ortaokul	160	4.36	0.41						
	Lise	73	4.38	0.33						
					Toplam	44.416	337			
Tutum	İlkokul	105	4.42	0.52	Gruplar arası	0.624	2	.312	1.507	.223
	Ortaokul	160	4.36	0.43						
	Lise	73	4.47	0.40						
					Toplam	69.968	337			

Tablo 5'te görüldüğü üzere, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ($F_{(2,335)} = 0.479, p > .05$) ve mesleğe yönelik tutumları ($F_{(2,335)} = 1.507, p > .05$) okul kademesine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve mesleğe yönelik tutumlarının branşa göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan ANOVA sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri ve Mesleğe Yönelik Tutumlarının Branşa Göre ANOVA Sonuçları

<i>Betimsel İstatistikler</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>							
<i>Ölçek</i>	<i>Branş</i>	<i>Sayı</i>	\bar{X}	<i>S</i>	<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>K.T</i>	<i>sd</i>	<i>K.O</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>	<i>Eta Kare</i>
Yansıtıcı Düşünme	Yabancı dil	48	4.31	0.36	Gruplar arası	1.012	4	.253	1.941	.103		
	Matematik ve Fen Alanları	51	4.34	0.36		Gruplar içi	43.404	333				
	Temel Eğitim	86	4.44	0.30	Toplam	44.416	337					
	Türkçe ve Sosyal Alanlar	102	4.43	0.37								
	Meslek Dersleri	51	4.32	0.44								
Tutum	Yabancı dil	48	4.38	0.31	Gruplar arası	2.411	4	.603	2.971	.020	4>2	0.03
	Matematik ve Fen bilimleri	51	4.27	0.41		Gruplar içi	67.557	333				
	Temel eğitim	86	4.42	0.56	Toplam	69.968	337					
	Türkçe ve sosyal alanlar	102	4.50	0.40								
	Meslek dersleri	51	4.32	0.49								

p < .05, Not: 1- "Yabancı dil", 2- "Matematik ve Fen bilimleri", 3- "Temel eğitim", 4- "Türkçe ve Sosyal alanlar", 5- "Meslek dersleri".

Tablo 6'da görüldüğü üzere, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ($F_{(4,333)} = 1.941, p > .05$) branşa göre anlamlı fark göstermezken, öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumlarında Matematik ve Fen alanları ile Türkçe ve Sosyal alanlar arasında Türkçe ve Sosyal alanlar lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($F_{(4,333)} = 2.971, p < .05$). Etki büyüklüğüne göre incelendiğinde ise, branşın öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumları üzerinde düşük düzeyde ($\eta^2 < 0,06$) etkili olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek için hesaplanan Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayıları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Bağımlı Değişkenlere İlişkin Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayıları

<i>Değişkenler</i>	<i>(1)</i>	<i>(2)</i>	<i>(3)</i>	<i>(4)</i>	<i>(5)</i>	<i>(6)</i>	<i>(7)</i>	<i>(8)</i>	<i>(9)</i>
1. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum	1.00	.506**	.338**	.330**	.340**	.412**	.387*	.452**	.381**
2. Yansıtıcı düşünme (toplam)		1.00	.769**	.750**	.764**	.743**	.786**	.745**	.492**
3. Sürekli ve amaçlı düşünme			1.00	.456**	.490**	.480**	.460**	.467**	.372**
4. Açık fikirlilik				1.00	.627**	.458**	.453**	.450**	.323**
5. Sorgulayıcı ve etkili öğretim					1.00				
6. Öğretim sorumluluğu ve bilimsellik						1.00	.568**	.485**	.278**
7. Araştırmacı							1.00	.649**	.289**

8. Öngörülü ve içten olma	1.00	.259**
9. Mesleğe bakış		1.00

p<.05 *, *p<.01***

Tablo 7 verilerine göre, öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumları ile yansıtıcı düşünme eğilimleri ($r=.506$; $p<.01$) ve ölçeğin sürekli ve amaçlı düşünme ($r=.338$; $p<.01$), açık fikirlilik ($r=.330$; $p<.01$), sorgulayıcı ve etkili öğretim ($r=.340$; $p<.01$), öğretim sorumluluğu ve bilimsellik ($r=.412$; $p<.01$), araştırmacı ($r=.387$; $p<.05$), öngörülü ve içten olma ($r=.452$; $p<.01$) ve mesleğe bakış ($r=.381$; $p<.01$) alt boyutları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin yordanmasına yönelik yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Öğretmenlerin Mesleğe Yönelik Tutumlarının Yordanmasına Yönelik Yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

<i>Yordayıcı değişken</i>	<i>B</i>	<i>Yordama Gücü (R)</i>	<i>Açıklanan varyans (R²)</i>
Yansıtıcı düşünme eğilimleri	.506	.506	.257

Tablo 8 verilerine göre, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin mesleğe yönelik tutumlarındaki varyansın %25.7'sini açıkladığı görülmektedir. Tablo 8'deki basamaklı regresyon analizine ilişkin varyans analizi sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Mesleğe Yönelik Tutumlarının Yordanmasına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>Kareler toplamı</i>	<i>Sd</i>	<i>Kareler ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Regresyon	11,394	1	11,394	115,936	.000
Artık (Residual)	33,022	336	,098		

Tablo 9 incelendiğinde, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin mesleğe yönelik tutumlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($F_{(1, 336)} = 115.936$, $p<.000$).

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin yüksek ve mesleğe yönelik tutumlarının çok yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, alanyazındaki benzer araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Bu araştırma sonuçlarıyla benzer şekilde alanyazındaki birçok çalışmada, öğretmen ve öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin (Duban ve Yelken, 2010; Durdukoca ve Demir, 2011; Ergüven, 2011; Hasırcı ve Sadık, 2011; Russback, 2010; Sabekti, Khoirunnisa, Liliyasi ve Mudzakir, 2020; Semerci ve Kılınc, 2010; Şahin, 2011; Yorulmaz, 2006; Yumuşak, 2015) ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının (Andronache, Bocoş, Bocoş ve Macri, 2014; Buluç, 2002; Saracaloğu ve diğerleri, 2004; Terzi ve Tezci, 2007; Trivedi, 2012) orta veya yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlardan hareketle, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin ve mesleğe yönelik tutumlarının öğretmenlik mesleğinin gerekliliklerini yerine getirecek düzeyde olduğu söylenebilir. Günümüzde üst düzey düşünme becerilerinin gelişimine kaynaklık edecek becerilerin önemi göz önüne alındığında, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme becerilerine sahip olmalarının ne denli önemli olduğunu anlaşılmaktadır (Kızılkaya ve Aşkar, 2009). Dolayısıyla,

öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin yüksek düzeyde olması ve mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirmeleri öğretim etkinlikleri üzerinde düşünüp yansıtıcı yapan, eleştirilene açık olan, problem çözme süreçlerini önemseyen, öğrenmeyi sağlamada sorumlu olduğunun bilincinde olan, öğretim becerileri anlamında kendini geliştiren ve mesleğe yönelik olumlu duygulara sahip olan öğretmenlerin yetişmesi açısından umut vericidir.

Araştırmada, yansıtıcı düşünme eğilimlerine erkeklere oranla kadın öğretmenlerin daha yüksek düzeyde sahip oldukları belirlenmiştir. Etki büyüklüğüne göre, cinsiyetin öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri üzerinde düşük düzeyde de olsa etkili olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma sonuçları alanyazındaki benzer çalışma (Aydın ve Çelik, 2013; Duban ve Yelken, 2010; Erdoğan ve Şengül, 2014) sonuçları ile tutarlılık göstermekle birlikte cinsiyete göre yansıtıcı düşünme eğilimlerinin anlamlı farklılık göstermediğini belirleyen çalışma (Durdukoca ve Demir, 2012; Gedik ve diğerleri, 2014; Şahin, 2011; Tümkaya ve Hurioglu, 2013) sonuçlarına da rastlanmaktadır. Bu durumda, alanyazında farklı araştırma sonuçları olmakla birlikte, bu araştırma sonuçlarından hareketle kadın öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerine daha çok sahip olduklarını hissettikleri, bir başka deyişle geçmiş deneyimlerinden ders çıkararak bunları yaşamdaki uygulamalarına yansıtma, eleştirel bir bilince sahip olma ve tutarlı hareket etme davranışlarını erkeklere oranla daha çok sergiledikleri söylenebilir. Ayrıca, bu araştırmada öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, alanyazındaki bazı çalışmalarda (Bulut, 2009; Yumuşak, 2015) kadın ve erkek öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumlarının anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Bu araştırmadan farklı olarak, bazı çalışmalarda (Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Tekerek ve Polat, 2011) kadın öğretmenlerin daha olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Bu durumda, cinsiyete göre öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumlarına ilişkin araştırma sonuçlarının farklılaştığı görülmektedir. Bu araştırma sonuçlarına göre, kadın ve erkek öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumlarının benzer düzeyde olduğu ifade edilebilir. Alanyazında öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumlarında cinsiyetten ziyade genel anlamda ailenin (anne-baba etkisi), çevrenin (arkadaş, akraba, alınan eğitim vb.) ve bireysel tecrübelerin (Oskamp, 1977; Akt. Güllü, 2007) önemli bir rol oynadığı ifade edilmektedir. Dolayısıyla, mesleğe yönelik tutumun sadece cinsiyete göre değerlendirilemeyeceği, bunun yanı sıra bireysel ve sosyal özelliklerin de etkili olabileceği söylenebilir.

Araştırmada, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve mesleğe yönelik tutumlarının mesleki deneyime ve görev yaptıkları okul kademesine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Alanyazında mesleki deneyime ve okul kademesine göre öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve mesleğe yönelik tutumlarını inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda çıkan araştırma sonucunun öğretmenlerin lisans eğitimi kapsamında okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamaları dersleri doğrultusunda mesleki anlamda oluşan farkındalıklarının mesleki hayatları boyunca devam ettiği düşünülmektedir. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri öğretmen adaylarına öğretmen sorumluluğunu alma, derslerini planlama, öğrencilerle iletişime geçme, ölçme ve değerlendirme yapma, öğretim uygulamalarını yansıtma ve yansıtıcı düşünme gibi becerileri kazanma fırsatı sunmaktadır (Koç ve Yıldız, 2012). Bu durumda, mesleki deneyim ve görev yapılan okul kademesi fark etmeksizin öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve mesleğe yönelik tutumlarının benzer olduğu söylenebilir.

Araştırmada, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin branşa göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Benzer şekilde, Durdukoca ve Demir'in (2012) çalışmalarında branşa göre öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla, farklı branşlardaki öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin benzer olduğu söylenebilir. Öğretmen eğitimi programlarında yansıtıcı düşünme etkinliklerinden yararlanılmasının (Berg, Woody ve Bauer, 2002), bu sonuç üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. Ayrıca, araştırmada Türkçe ve Sosyal alanlara ilişkin branşlarda görev yapan öğretmenlerin Matematik ve Fen alanlarında görev yapan öğretmenlere kıyasla mesleğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Etki büyüklüğüne göre, branşın öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumları üzerinde düşük düzeyde de olsa etkili olduğu belirlenmiştir. Benzer

şekilde, Terzi ve Tezci (2007) yaptıkları çalışmada, sosyal alanlar ve dilbilim öğrencilerinin sayısal alanlara göre öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Sosyal bilimlerde öğretmenlik dışında çok fazla program seçeneğinin olmaması, öte yandan sayısal alanlarda program alternatifinin fazla olması (Terzi ve Tezci, 2007), bu farklılıkta önemli bir etken olarak düşünülebilir. Ayrıca, öğretmenlik mesleğinin sözel ve sosyal beceriler gerektiren bir meslek olduğu (Karataş, Ardıç ve Oral, 2017) düşünüldüğünde, bu çalışmada Türkçe ve Sosyal alanlara ilişkin branşlarda görev yapan öğretmenlerin bu becerilere daha yatkın oldukları için mesleğe yönelik daha olumlu tutum sergilemeleri beklenen bir sonuç olarak düşünülebilir.

Araştırmada, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, araştırma sonucunda öğretmenlerin mesleğe yönelik tutum puanlarının öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimindeki varyansın %25.7'sini açıklayacak güçte olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, Keskinlikç'in (2015) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile mesleğe yönelik tutum düzeyleri arasında orta düzeyde, olumlu bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma sonuçlarına paralel olarak, Tok'un (2008) yaptığı çalışmada, yansıtıcı düşünme faaliyetlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumu desteklediği belirlenmiştir. Oruç (2010) tarafından yapılan çalışmada da, yansıtıcı öğretmen eğitimi programının öğretmenlerin sınıf ortamı algısını ve mesleğe yönelik tutumunu olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Choy, Yim ve Tan'ın (2017) çalışmalarında, öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerinin öğretmen yeterliğinin göstergeleri olan öz-yeterlik, öz-değerlendirme ve öğretim farkındalığını desteklediği belirlenmiştir. Yansıtıcı düşünme, eleştirel düşünen ve mesleğini seven öğretmenlerin yetişmesinde bir araç olarak görülmektedir (Roskos ve diğerleri, 2001). Bu durumda, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve mesleğe yönelik tutumlarının ilişkili olduğu, yansıtıcı düşünme eğilimlerinin mesleğe yönelik tutumları önemli ölçüde etkilediği söylenebilir. Öğretmenlerin mesleki anlamda kendini gerçekleştirmeleri mesleki tutumlarını etkilemektedir, aynı doğrultuda bu tutumlar da yansıtıcı düşünme becerilerini kapsamaktadır. Sönmez (2009), yansıtıcı öğretmenin mesleki gelişimi için çaba göstermesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu doğrultuda, yansıtıcı düşünme özelliklerinin mesleki gelişim ve mesleğe bakış açısıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin mesleki tutumlarını etkilediğini söylemek mümkündür.

Yukarıdaki sonuçlar doğrultusunda, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin ve mesleğe yönelik tutumlarının çok yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında olumlu yönde ve anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumlarının eğitim ortamlarına yansımaları sağlamak için hizmet içi eğitimlerde öğretmenlerin sınıf ortamında yansıtma davranışlarını nasıl sergileyebileceklerine yönelik örnek durumların/etkinliklerin sunulması önerilebilir. Bu araştırma nicel veri toplama araçlarıyla ve çevrimiçi veri toplama tekniğiyle sınırlıdır. Bu durumda, konunun daha detaylı araştırılması için nicel ve nitel veriler (görüşme, gözlem vb.) bir arada kullanılarak karma yöntem çalışmaları veya deneysel çalışmalar yapılabilir. Ayrıca, öğretmenlerle yüz yüze iletişime geçilerek veriler toplanabilir.

Kaynaklar

- Andronache, D., Bocoş, M., Bocoş, V., & Macri, C. (2014). Attitude towards teaching profession. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 142, 628-632.
- Aydın, M., & Çelik, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 169-181.

- Baş, G., & Beyhan, Ö. (2012). İngilizce dersinde yansıtıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına ve derse yönelik tutumlarına etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 128-142.
- Baysal, N., & Demirbaş, B. (2012). Sınıf öğretmenliği adaylarının bilinçli farkındalıkları ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 12-20.
- Berg, M. H., Woody, R. H., & Bauer, W. I. (2002). Cognitive processes of preservice music teachers during observation of music instruction. *Music Education Research*, 4(2), 275-287.
- Bilgin, H. (1996). *Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin öğretmenlik tutumlarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bölükbaş, F. (2004). *Yansıtıcı öğretimin (reflective teaching) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin türkçe dersine yönelik tutum ve başarıları üzerindeki etkililiği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Buluç, B. (2002). Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik sertifikası programlarına yönelik tutumları. *Toplumsal Düşünce Dergisi*, 3(5), 41-48.
- Bulut, İ. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 13-24.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Choy, S. C., Yim, J. S., & Tan, P. L. (2017). Reflective thinking among preservice teachers: A Malaysian perspective. *Issues in Educational Research*, 27(2), 234-251.
- Cisero, C. A. (2006). Does reflective journal writing improve course performance. *College teaching*, Springer, 54(2), 231-236.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Çapri, B., & Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 33-53.
- Demirel, Ö. (2015). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dewey, J. (1998). *How we think?*. New York: Houghton Mifflin Company.
- Duban, N., & Yelken, T. Y. (2010). Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ve yansıtıcı öğretmen özellikleriyle ilgili görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 343-360.
- Durdukoca, Ş. F., & Demir, M. (2012). İlköğretim öğretmenlerinin bazı değişkenlere göre yansıtıcı düşünme düzeyleri ve düşüncelerindeki öğretmen niteliklerinin yansıtıcı öğretmen niteliklerine uygunluğu. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 357-374.
- Ekiz, D. (2006). Kendini ve başkalarını izleme: Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı günlükleri. *İlköğretim Online*, 5(1), 45-57.
- Erdoğan, F., & Şengül, S. (2014). İlköğretim öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), 18-30.
- Ergüven, S. (2011). *Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Ersözlü, Z. N., & Kazu, H. (2011). İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde uygulanan yansıtıcı düşünmeyi geliştirme etkinliklerinin akademik başarıya etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 141-159.
- Evin Gencil, İ., & Güzel Candan, D. (2014). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ve yansıtıcı düşünme düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 4(8).

- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Gedik, H., Akhan, N. E., & Kılıçoğlu, G. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, IV/2, 113-130.
- Göçük, Ş. (2018). *Öğretmen adaylarının eleştirel ve yansıtıcı düşünme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gundersen, A. (2004). For the love of kids. *NEA Today*, 22(5), 64.
- Güllü, M. (2007). *Orta öğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının araştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hasırcı, Ö., & Sadık, F. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 195-210.
- Kahramanoğlu, R., Yokuş, E., Cücük, E., Vural, S., & Şiraz, F. (2018). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği (ÖMYTÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 13(11), 1669-1686.
- Kaplan, D. S., Rupley, W. H., Sparks, J., & Holcomb, A. (2007). Comparing traditional journal writing with journal writing shared over e-mail list serves as tools for facilitating reflective thinking: A study of preservice teachers. *Journal of Literacy Research*, 39(3), 357-387.
- Karataş, K., Ardiç, T., & Oral, B. (2017). Öğretmenlik mesleğinin yeterlikleri ve geleceği: Metaforik bir analiz. *Electronic Turkish Studies*, 12(33), 291-312.
- Keskinkılıç, G. (2010). *İlköğretim 7. sınıf fen ve teknoloji dersinde uygulanan yansıtıcı düşünmeye dayalı etkinliklerin bilimsel süreç becerilerinin gelişimine ve başarıya etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kılınç, H. H. (2010). *İlköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri (Elazığ ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Kırnık, D. (2010). *İlköğretim 5. sınıf Türkçe dersinde yansıtıcı düşünmeyi geliştirici etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Kızılkaya, G. (2009). *Yansıtıcı düşünme etkinlikleri ile desteklenmiş web tabanlı öğrenme ortamlarının problem çözme üzerine etkisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kızılkaya, G., & Aşkar, P. (2009). Problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerisi ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(154), 82-92.
- Koç, C., & Yıldız, H. (2012). Öğretmenlik uygulamasının yansıtıcıları: Günlükler. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 223-236.
- Köksal, N., & Demirel, Ö. (2008). Yansıtıcı düşünmenin öğretmen adaylarının uygulamalarına katkıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34,189-203.
- Meral, E., & Semerci, Ç. (2009). Yeni ilköğretim İngilizce programını uygulayan öğretmenlerin eleştirel ve yansıtıcı düşünceleri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*, 8(1).
- Metin, M. (2014). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Norton, J. L. (1996). Locus of control and reflective thinking in preservice teachers. *Education*, 117(3), 401-408.
- Oruç, İ. (2000). *Effects of reflective teacher training program on teachers' perception of classroom environment and on their attitudes toward teaching profession*. Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Rodgers, C. (2002). Defining reflection: another look at John Dewey and reflective thinking. *Teachers College Record*, 104(4), 842-866.

- Roskos, K., Vukelich, C. & Risko, V. (2001). Reflection and learning to teach reading: a critical review of literacy and general teacher education studies. *Journal of Literacy Research*, 33(4), 595-635.
- Russback, S. K. (2010). *The perceived value of reflective thinking by preservice teachers and new teachers in Missouri* (Unpublished PhD Thesis). Arkansas: Arkansas State University.
- Sabekti, A. W., Khoirunnisa, F., Liliyasi, L., & Mudzakir, A. (2020). Validating the Indonesian version of reflective thinking questionnaire and investigation of the relationship between pre-service teachers' reflective thinking and academic achievement. In *Companion Proceedings of the 7th South East Asia Design Research International Conference (SEADRIC 2019)* (pp. 138-144). Sanata Dharma University Press, Yogyakarta.
- Saracaloğlu, A. S., Serin, O., Bozkurt, N., & Serin, U. (2004). Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını etkileyen faktörler. *Çağdaş Eğitim*, 29(311), 16-27.
- Semerci, Ç. (2007). Öğretmen ve öğretmen adayları için yansıtıcı düşünme eğilimi (YANDE) ölçeğinin geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(3), 729-752.
- Semerci, N., & Kılınc, H.H. (2010). İlköğretim birinci kademe ve ikinci kademe öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri (Elazığ ili örneği). *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 9(1).
- Sönmez, V. (2009). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, A. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37), 108-119.
- Tekerek, M., & Polat S. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *5th International Computer&Instructional Technologies Symposium*, Fırat University, Elazığ/Turkey.
- Temel, Ş. (2017). *Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 461-486.
- Terzi, A. R., & Tezci, E. (2007). Necatibey Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52(1), 593-614.
- Tok, Ş. (2008). Yansıtıcı düşünmeyi geliştirici etkinliklerin öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına, performanslarına ve yansıtımalarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 33(149), 104-117.
- Trivedi, R. P. (2012). A study of attitude of teachers towards teaching profession teaching at different level. *International Multidisciplinary e-Journal*, 1(5), 24-30.
- Tufan, Z. (2016). *Fen bilgisi öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öz-yeterlilikleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tümkaya, S., & Hurioglu, L. (2013). Öğretim elemanlarının yansıtıcı düşünme eğilimleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1), 243-256.
- Ünver, G. (2003). *Yansıtıcı düşünme*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Üstün, A. (2007). Farklı branşlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 339(32), 20-27.
- Üstün, E., Erkan, S., & Akman, B. (2004). Türkiye'de okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 129-136.
- Yıldırım, T., & Pınar, A. (2015). Coğrafya öğretiminde yansıtıcı düşünmeye dayalı öğretimin öğrenci başarısına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 31, 281-299.
- Yorulmaz, M. (2006). *İlköğretim 1. kademesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünmeye ilişkin görüş ve uygulamalarının değerlendirilmesi (Diyarbakır ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Yumuşak, G. K. (2015). Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ve mesleğe yönelik tutumları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 466-481.

Extended Summary

1. Introduction

Along with the changing and developing world conditions, changes and new developments in education systems have become inevitable. In our age, where knowledge is constantly renewed, the knowledge gained in the past by individuals, who want to adapt to time, capture time and even go beyond it, are insufficient. Today's education system should train individuals who learn, participate, access information, question the past, the moment and the future, criticize, investigate, seek and find solutions to the problems, are aware of how to achieve these goals rather than the ones that take information passively and memorize. To train the individuals with these skills, teachers with the same skills are needed. Reflective thinking, which is in parallel with these characteristics, is becoming more and more important especially in teachers and individuals.

In the measurement tool used in this study, reflective thinker teacher characteristics were determined as continuous and purposeful thinking, being open-minded, questioning, taking responsibility for learning and being scientific, being a researcher, foresight, being sincere and having a positive perspective towards the profession (Semerci, 2007). It would not be wrong to say that teachers' ability to have these characteristics is related to their attitudes towards teaching profession. One of the affective traits that determine the professional activities of the teachers is the attitude towards the teaching profession. According to Paykoç (1997), the word affective includes the characteristics related to emotions, values, beliefs, personality and social relations (Cited in Bulut, 2009).

In this study, it is aimed to examine the relationship between reflective thinking tendencies of teachers and their attitudes towards the teaching profession. Accordingly, the following questions were addressed in this study:

1. To what extent are teachers' reflective thinking tendencies and attitudes towards the profession?
2. Do teachers' reflective thinking tendencies and attitudes towards teaching profession differ significantly by gender, professional experience, school level and branch?
3. Is there a meaningful relationship between teachers' attitudes towards the profession and their reflective thinking tendencies?
4. Do teachers' reflective thinking tendencies significantly predict their attitudes towards the profession?

Teachers' experiences gain importance in today's world where teaching-learning environments and student interests, needs and expectations change rapidly. In this case, teachers need to have reflective thinking skills. All this is possible only with teachers who love the profession. It is thought that this study will contribute to the literature in terms of determining the reflective thinking tendencies of teachers and their attitudes towards the teaching profession and determining the relationship between them.

2. Method

This study using a correlational survey model was carried out with 338 teachers working in different branches in Turkey. "Reflective Thinking Tendencies Scale" and "Teaching Profession Attitude Scale" were used as data collection tools. The arithmetic mean, standard deviation, t test, ANOVA, Pearson Product Moment Correlation Coefficient and simple linear regression analysis were used to analyze the data.

3. Findings, Discussion and Results

As a result of the study, it was determined that teachers' reflective thinking tendencies are at a high level and their attitudes towards the teaching profession are at a very high level. While the attitudes of the teachers towards the profession did not show a significant difference according to gender, it was found that female teachers had higher reflective thinking tendencies than male teachers. It was found that there was a moderate, positive and significant relationship between the reflective thinking tendencies of teachers and their attitudes towards the teaching profession. In addition, it was concluded that reflective thinking tendencies of teachers explained approximately one-quarter of the variance in their attitudes towards the profession. It can be said that the activities that improve the reflective thinking of teachers can be used to develop teachers' positive attitudes towards the profession and increase their performance.

In line with the results above, it is seen that teachers' reflective thinking tendencies and attitudes towards the teaching profession are at a very high level. It is concluded that there is a positive and significant relationship between teachers' reflective thinking tendencies and their attitudes towards the teaching profession. Therefore, in order to ensure that teachers' reflective thinking tendencies and positive attitudes towards the teaching profession reflect on educational environments, it can be suggested to present sample situations/activities on how teachers can exhibit their reflection behaviors in the classroom environment in in-service training. This research is limited to quantitative data collection tools and online data collection techniques. In this case, mixed-method studies or experimental studies can be performed by using quantitative and qualitative data (interview, observation, etc.) together to investigate the subject in more detail. In addition, data can be collected by contacting teachers face to face.

Etik Beyanamesi

Bu makalede "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında belirtilen bütün kurallara uyduğumuzu, "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirmediğimizi, hiçbir çıkar çatışmasının olmadığını ve oluşabilecek her türlü etik ihlalinde sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu beyan ederiz.

Araştırma makalesi: Kozikoğlu, İ., & Gönülal, H. (2020). Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 573-589.